

О.М. Білик

кандидат філософських наук, доцент

Харківський державний технічний ун-т будівництва і архітектури

Я.М. Білик

доктор філософських наук, професор

Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна

**МАНДРІВНИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ,
ТРАДИЦІЇ ПАЛОМНИЦТВА І САКРАЛЬНЕ**

Досить часто в літературі, присвяченій видатному українському філософу Григорію Сковороді, зокрема і в наукових дослідженнях його філософської творчості, мова йде про його мандри, або навіть про його мандрівний спосіб життя. Однак дуже рідко дослідники звертали увагу на зв'язок мандрівної філософії Григорія Сковороди з традиціями паломництва.

Про безпосередній зв'язок мандрівного способу життя Григорія Сковороди з традиціями паломництва свідчить хоча б те, що з двадцяти п'яти років мандрівного життя Григорія Сковороди двадцять років припадає на його перебування в різних монастирях (найчастіше він відвідував монастирі Слобідської України, але не обмежувався тільки ними), або ж подорожі до них.

Традиції паломництва сягають ще дохристиянської доби і пов'язані з уявленнями про існування сакральних місць як особливих, виняткових географічних центрів (мова йде не тільки про макрогеографію, але і про мікрогеографію). Християнство внесло в ці традиції тільки ті зміни, які витікали з християнських особливостей релігійного культу, священної історії і уявлень про природу Бога.

Філософія, яку ще в античні часи розуміли як найкоротший шлях до Бога (це можна розуміти як різновид паломництва), змушена була співіснувати з профанізованою філософією. Все життя і творчість Григорія Сковороди свідчать, що він намагався бути філософом в першому значенні слова.